

Den gamle plantørbolig, hvor plantør Niels Andersen residerede.

Bøtøgård plantage og Frejlev skove

af skoutaksator Børge H. Larsen, Lindum Skovridergård, Hobro.

Fra Bøtøs sandede overdrevsjord til Frejlev skovenes fedeler.

Over 100 deltagere fra alle dele af landet var mødt frem til Skovhistorisk Selskabs sommertur til Lolland-Falster, 8. juni. 1915

Sognepræst og skovrider O. Mahrt-Olsen bød velkommen til Gedesby sogn og Bøtøgård Plantage.

De mange gæster samledes i Gedesby kirke, med en smuk velkomst, hvor organisten med sine toner stemte sindet mildt.

Mahrt-Olesen indledte med at understrege, at det er sjældent, at vi skal besøge en lokalitet, hvor kirken er 500 år ældre end skoven.

Gedesby er en meget gammel landsby, der stammer fra vikingetiden. Konger og fyrster drog i gamle dage denne vej, og de havde deres egen borg.

Der findes især mange oplysninger fra Fredrik II's tid. I 1585 skriver kongen til lensmanden om at begrænse bønderne hugst i de omliggende skove. Gedesbyerne har brugt så meget af skovene, at der til slut ikke er noget tilbage undtagen navnene. Slottet blev efterhånden nedrevet, og inventaret flyttet til Gedser kro.

Kromanden var tillige opsynsmand med de kongelige skibe. Det var også her, Peter den store gik i land, da han besøgte Nykøbing.

På døbsfonten er der en blyantsstreg, der angiver hvortil vandet nåede under stormfloden 13/11, 1872; vandet steg til 3 1/2 meter over daglig vande. Kun kirken, 3 huse og rytterskolen var tilbage efter katastrofen. - På Bøtøgård druknede der mellem 300 og 400 får, - men kun få svin; de var flinke til at svømme.

Mange skovfyr og østrigsk fyr.

Bøtø Plantage er for størstedelen plantet på „Fanget“, der hører til Væggerløse sogn; det er det yderste øde af sandet overdrevsjord.

Christian II indkaldte 13 hollænder til at drive arealerne med kær - og vel også med grøntsager. Navnet Bøtø skulle stamme fra disse; hollandsk Butena (i dag buiten) = den yderste ø.

Jorden hørte først under dronningen, senere under rytterdistriktet.

I 1860, da E. Tesdorpf ejede Bøtø, begyndte man at ud-tømme Noret. I 1860'erne var der ivrig diskussion herhjemme, om man skulle flytte skovene fra de gode jorder til de sandede egne. I 1871 fik Tesdorpf lov til at nedlægge 25 tdr. land god skov ved Rødby mod at plante 50 tdr. land til på Bøtøgård. Sådan begyndte det.

I 1878 blev Niels Andersen, fra Hovborg, ansat som plantør; han var elev af Dalgas. Niels Andersen døde i 1928, hædret med ridderkorset for sin indsats, ikke alene på Bøtø, men nok også ved plantningsinspiration på hele egnen.

I 1967 væltede 20% af arealet og 1/3 af vedmassen.

Ejendommen består af 229 ha egentlig skov, 52 ha mere eller mindre produktivt samt 101 landbrugsjord, hvortil kommer 55 ha, der er tilbagekøbt sidste år.

Fra plantør Andersens tid er der stadig 75 ha skovfyr, østrigskfyr og bjergfyr, samt 12 ha birk tilbage.

En enkelt bøg - med efterkommere.

Besøget i den særprægede skov startede ved plantørboligen, der nu ligger lunt mellem store træer.

Man kunne glæde sig over synet af 99-årige skovfyr med en højde på 19 meter og en diameter på 35 cm, samt høje birk fra 1895. Skønt jordbunden mange steder var virkelig mager, kun beklædt med sandstar, så træerne sunde og livskraftige ud.

Man spadserede gennem den gamle planteskole, hvor

man bemærkede nogle pæne alm. ædelgran, på 50 år. Denne træart, fra Mellemeuropa, trives godt her, men er ikke så nem (eller rettere billig) at få frem, på grund af råvildtet.

Man samledes derefter under en bredkronet, flot bøg, der skulle være plantet i 1895; der var mange små selvsåede bøger under modertræet. I alt er der 0.5 ha med bøg på tre forskellige steder. Når man betragter den 90 årige bøgs udvikling, kan man godt anbefale, at der plantes lidt mere bøg i Bøtøgård Plantage.

Lidt længere mod nord så man de ældste østrigske fyr, fra 1881, 20 meter høje. På turen rundt kom man også forbi „Fårevasken“, en lille sø, og man lagde mærke til, at der var popler, især sølvpopler, mange steder i skoven. Planter Andersen gik meget ind for plantning af popler; han skal have anvendt ca. 50 forskellige arter.

Rundturen afsluttedes med et gæstfrit traktement hos Bøtøgårds ejer, greve Krag-Juel-Vind-Frijs.

De Frejlevbønder står sammen om skoven.

Om eftermiddagen gik turen til Frejlev skov på Lolland, hvor de mange gæster blev budt velkommen af oldermanden gdr. Jørgensen og skovrider Niels Bang.

Frejlev skove omfatter i dag 240 ha, der ejes af Frejlevbønder og enkelte andre bosiddende.

Få skove kan føre deres historie så langt tilbage i tiden som de Frejlevbønders skov.

Bøtøgård Plantage, pastor, tidl. skovrider O. Mahrt-Olesen fortæller om plantagens historie.

På en meget levende og fornøjelige måde fortalte Niels Bang om det vigtigste, der er sket her i skoven siden Kristoffer II's tid:

I 1328 pantsatte kongen Lolland til den holstenske greve Johan den Milde, der befæstede øen med en række småborger. Dronning Margrethe I forbød i 1396 adelsmændene at befæste deres gårde.

Der er fundet rester af tegl, der måske har ligget på Frejlev slot, som var en torn i øjnene på dronningen og bønderne. Bønderne i Frejlev står sammen om skoven, og derfor var det også naturligt, at de ødelagde borgen, og at Margrethe som belønning gav bymændene ejendomsret til Frejlev skov.

Skriftligt dokument fra 1521.

I W. von Antoniewitz's udmærkede bog „Frejlev Skoves Historie“ (1944), står der, at denne fremstilling kun er noget tænkt, „Men sandsynligheden fremkommer, når sagnet beretter, at dronning Margrethe skænkede skovene til Frejlev Bymænd som løn for tapper færd“.

Det første skriftlige privilegium er givet af Christian II i 1521.

De tidligere Oldermænd rejste til den nye monark, hver gang der var skiftet regent og fik deres privilegier stadfæstet.

Skovene blev drevet som en blanding af skov og overdrev og i fællesskab indtil 1874; først da blev de udstykket, og nu er der ca. 60 skovparceller

Skalkekorset.

Ude ved Østermarksvejen står skalkekorset, der er en udløber af divergerende meninger hos bønder og herremænd, om hvem der ejede skoven.

- Under lensmanden von der Wisch blev ridefogeden „pudset“ på Frejlevbønderne, der slog fogeden ned, maltrakterede ham med stik af forke og leer, og endelig knækkede den stærke smed, ryggen på fogeden ved at kaste ham ned på „knækkerygstenen“.

Efter forskellige vederværdigheder lykkedes det bønderne at få med hold hos kongen. Men de skulle betale med mandebod: 12 par hvide okser med røde øren. Men det kneb med at få hold i det sidste okser; derfor farvede man ørene røde på et par hvide okser. Uheldigvis blev det regnvejr, og bøndernes listige bedrag blev opdaget. Som bod skulle de rejse et stort trækors, Skalkekorset, således benævnt til minde om Frejlevbøndernes skalkagtighed.

I skoven „bag højens bautasten“.

I Frejlev skov findes ca. 250 jordfaste fortidsminder, - endog de sjældne bautastene, anbragt på højens østside. Hvad de betyder, ved man ikke, - men det er ikke Oehenschlager, der har opfundet dem.

Ekskursionen kom ind i en dejlig, men mørk ca. 60-årig bøgeskov, dog afbrudt af et lysere parti, af mindre god kvalitet.

Denne Parcel havde for 30-40 år siden en ejer, der tog de slankeste og smukkeste træer, thi de var nemmest at komme i kvashuggeren; de grove og krogede lod han derimod stå.

Skovens tidligere skovrider, Gustav Graae, pointerede, at det var af største betydning, at alle de skovridere, der havde passet skoven siden 1940, havde haft nogenlunde samme forstlige opdragelse, idet de alle havde prioriteret løvskoven. Den gamle skovrider kluklo, da han fortalte: „Jeg „narrede“ mine skovejere; når de ville have plantet gran, så plantede jeg hver 3. række med eg, og på denne fede jord, blev granerne overvokset af egne, og det hele endte dog som egeskov“.

Spredt i skoven så vi småbladet lind. I 1921 var her lind

Skovrider Niels Bang fortæller om de Frejlevbønder og deres skov.

til overflod, men dengang ville man ikke have den, gennem årtusinder hjemmehørende træart, men foretrak bøg og eg.

Skovrider Bang førte gæsterne hen til et meget smukt stykke gammel bøgeskov, med noget avnbøg; her har været skov siden istiden. Her burde der udføres pollenaanalyser, der eksakt vil kunne fortælle os om skovens sammen sammensætning, siden den første skov spirede frem.

På den gamle festplads, der ejedes af dr. agro Erik Holmsgård, forstander for Statens forstlige Forsøgsvæsen, blev der gjort opmærksom på de flotte bøge og fortalt, at der stadig kommer mange mennesker i skoven her.

Foreningens formand, lektor P. Chr. Nielsen afrundede turen med at udtale: På Jættestuen her er det passende at takke for en meget spændende og interessant tur. Vi begyndte med præludiet i kirken, så ville det være passende at slutte med guldpirolens sang. En særlig tak rettedes til skovfoged Oluf Henriksen, Halsted Kloster, som med stor dygtighed havde tilrettelagt dagens arrangement.